

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

ha- Boneh

Lemberg, Shanah 1 (1904) ; damit Erscheinen eingestellt

מידריון מילוע.

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12870](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12870)

שומרי תורת ה' פחדם החכמה האלקיות נושאים בנפשם סמל ודגל השלום. לברוח מן המערכה להסתר תחת התנור והכורים ולהתעלץ ולהתגדר אך שם. להרדם בירכתי הספינה. עלינו לדעת כי כח רב מצומצמה בפינו ולבבינו (כמו שביארנו בארוכה בספרינו דבר בעתו פֶּרֶק י') רוח נביאי יה מנשב בלבבינו קול אלקים חיים אשר שמענו מתוך האש ירעם באזנינו דברי הנביאים והסופרים לא ימישו מפינו ואנו נתלונן על חסרון הכה כו' יעו"ש תקותי בטוחה כי כמו שעלה באחרית גלות בבל לכנסת חכמינו לעשות גדולות ע"י פיהם ולבבם להסיר משורש יצרא דע"ז מקרב עמם ולהחליש כח היצר הזה גם בכל העמים עד כי ממזרח שמש היה מהולל שם הי' ושמנו הי' נרא מאוד ונמצאו חכמים רבים ומלכים טובי לב אשר בעד זאת כבדו גם העם הנקרא שמו עליו ובורש מלך פרס משיחו הכריו הויה אלקי השמים פקד עליו לבנות בית לשמו ומי בכל עמו ויעל. כי כן נזכר לקנות בטח בהתפתחות והשתלמות האדם וע"י כנסית חכמינו אשר יעשו גדולות בפיהם ולבבם ובמטה האלקים אשר בידם לבקע ימא דאורייתא* לעקוד משורש יצרא דשנאת חנם הכוער בלבבינו אהבת עצמינו. וריב מפלנות. ולהחליש כח היצר הזה גם בין העמים אשר עלו ונתפתחו מאוד וכי ירום שם הויה ב"ה בעולם בשפה ברורה וכי הוא הויה אלקי השמים והארץ ואז ימצאו מלכי ארץ וקסרי תבל את חובתם להכריו כי ד' אלקי השמים והארץ פקד עליהם לא לבנות בית לשמו לכה אך גם להקים הריסות עמו וארצו אשר נקרא שמו עליהם, והדברים ארוכים במאמרינו. סדר ד' פרשיות של תפילין ובאחרית מאמרינו תשובת אחרית הימים המובטחה. — והגני מבקש מאת המבקרים מבלי להוציא משפט בהוללה. כי מלתי זאת הוצאתי אחר עמלי ויניעתו במסירת נפשי רכושי והוני זה יותר מליב שנים ותחלה יקראו ספרי. פתחי שערים אשר הוצאתי לאור שנת תרמ"א. וד' המאמרים. אור הננוז בחכמת האמת. ודבר שנתחדשי שהדפסתי בכנה"ג בשנת תרנ"א ע"י הרב מהר"ם, ובפרט יעיינו בספרו הילקוט ג"ח שהוצאתי לאור בשנת תרנ"ז מהספר הזה מעט עקומפ. נמצאים תחת ידי וכל הקודם וכה. המצפה לישועה

פינחס הכהן לינטופ, החופ"ק בירו.

עולים ויורדים. (ב"ה)

אך זה הוא חזון נפלא! אחינו אשר באשכנז — או אכנם בשמות אשר בחרו — האישכנזים בני דת משה, אשר עוד אבותיהם ואבות אבותיהם פרקו עול תורה, נתקו מוסדות דת, באמרו כי אלה החקים הישנים אולי התאימו לדור העם די בארעא דישראל ודי בכבל בשעתם, אבל להם? להם הנאורים שיושבים בצל ממשלות נאורות כממשלת פרוהריך הגדול ונפוליון בונפרטי? להם החקים מעוקים, להם נחין לגדל בנים כנטעים בדעה והשכל, בכשרון מעשה, לנטלם ולנשאם בהשכלה נכהה נכהה עד שיתרוממו

* בתק"ז תקון כ"א מכואר כי כל הנפלאות שאנו מקוים לראות יהי' בומא דאורייתא ומטה הקרע ביה ימא דא קולמוס. האריך בזה אדמו"ר הגר"א בכמה מקומות ואך בדורנו התחיל לגלות גבורת הקולמוס. כנסית חכמינו צריך להיות תחלה בארץ ישראל ובעיר טבריה כמו שפסק הרמב"ם בהלכות סנהדרין פֶּרֶק כ' קבלנו מרבנותינו והיא תלמוד ערוך במס' ר"ה ואת זה בידינו לעשות גם היום לו יערה החפץ הזה.

ת אליו לפי
מורים הלא
אנו חייבים
כבו ושורש
יאר מי זה
ובאחרית
וננים אשר
תורה והם
זפלנה את
עוש מקום
ל הקודש
שיו אשר
עבודת
לעמו יתן
עבדים
סתלמדי
לה בעין
תלמוד
אחריות
הכתובה
גם אחרי
בשלום
דרך על
גנו בזה
ה רבה
חוצפה
דאנה
שש בין
ורבניה
שמחה.
בעלות
עין אם
שו לב
לני.
ל מי
למצוא
אמנם
נעשה
לי אך
תורה

דיתנשאו וכו', עד... עד... עד שיהיו אשכנזים, ולא אשכנזים פשוטים חלילה, אך
 אשכנזים נמורים לכל דבריהם בלי שום תערובת חמצו של ישראל כלל וכלל, וגם לא
 בישו משכרם ומשאת נפשם כי זכו לראות בעיניהם את הבנים שבקטנותם היו, איציקליך
 פשוטים התגדלו והתנשאו לאיגנאציו רמים ונשאים, ויענקלו הקטן יהיה לואקאבי גדול,
 ונורא! — האח! — הבן גדול לאושר המאושרים האלה! יכירו וידעו כל יושבי תבל
 ובשופר גדול יתקע, לידע ולהודיע ולהודיע, כי הם אשכנזים, אשכנזים משרוך קטן
 לפעמים תתנב תונה חרושית בלבבם, ותמסוך רמס רעל בכוס עדניהם, כי עוד ננע
 אחר יעמוד לשמן על דרכם, ויעדע ויטיל ספק באשכנזיותם, הצר הצורך הזה הוא
 „החוטם“, זה האבר הקטן שבאדם מה איום שמו וזכרו לאלה המתאשכנזים, — חותם
 הברית שבבשרנו גם הוא איננו ענין נעים להברואים האלו, אבל לפחות יתנחמו בזה
 כי הוא במקום סתר ומכוסה טפחיים, אבל איך יתפרקו וישתבון מן עקא דא? מן
 הננע העוסר בעיניו בקומה זקופה ומעיד לכל באי עולם לא אך כי איננו אשכנזי אך
 גם כי הוא יהודי? — לבי לבי על אמלל כזה, — נערוך נא עלם ודמות אשר יקלה
 לאמלל כזה, — „בעל החוטם מתבקש“ מהגראף נ, להתכבד ולבא על הבאל שחל
 להיות בשבת או ביום הכפורים, האח! אין קצה לשמחתו, הוא ישום וישאף יחד, יעשה
 צינאר מהמין המוכחד בפיו, והנה הוא בחדר הקרואים, — שם פחות וסננים, שרים
 ושרות, כרונים ונראפים, אריות רבי עלאה, והוא מיסב עמהם ונהנה משופרי השופרי, —
 אך מה זה היה פתאום? — הארון האשכנזי שלנו כמו חץ פלחה כליותיו, הראש לו
 חפוי, ויושב בקרן זווית ומצטעה, ועולמו חשך בערו, .. הגראפן נ, מאנה לצאת עמו
 במחול ודחתה אותו בשתי ידיו, ונתנה אסתלא לבריה, כי שמים כינה לבניה וכו'
 גראפן בת נראפים לא תוכל לצאת במחול עם יהודי נבזה, .. מה תאמר המשועת
 הזאת? הוא יהודי?? הן שבת היום, יום הכפורים היום, והוא נוסע במרכבה, יעשן
 צינארים, יאכל אתם במסובה אחת, ולא איכפת ליה אם היתה השחיטה מן הצואר או
 מן העורף, האין הדברים האלו מופתים חותכים ומעידים כמאה עדים כי הוא אשכנזי
 נמור ואין בו אף לחלוחית של יהודי? .. ומי הוא זה שגילה סתרו לבני אדם? הוי!
 החוטם! החוטם! זה הוא „עד זומם“ נצב כצר ומכחיש כל הראיות, — הה! ארוה
 אפו כי עו ומחוצף הוא כי הגיד להגראפן אשר הוא יהודי, —

אבל מאורעות כמו אלה אינם מהמעשים בכל יום, אך מהפעמים ומרעין בישין
 אשר לא יקו מהם לעתים החוקות כל יצורי עולמים, בכלל, הפיקו האבות מהמאה
 העברה זמסם, צאצאיהם התנערו מעפר הנעטחה התערבו בנים וישבעו לחם, ומה שרד
 כי יעבדוהו? —

ומה הקול הזה באוזני? האם הנני חולם חלום? אשנה ואשליש הדברים אשר
 הצנתי בראשית סאמר כי „אך זה הוא חזון נפלא“, ועתה הפעם אתאפק לכלי הרבות
 במילי דברחותא ובלויצנותא המותרת, כי מעתה אין אני רשאי לספר בננותן של אלו
 בדברים של היתול, אך ארין בכובד ראש את החזון הנפלא הזה, ואתם קוראים עשו
 אוניכם באפרכסת, —

ישמעתי אומרים כי רבים מאלה האשכנזים במעט מתלוננים ותוהים על מעשה
 אבותיהם, מהרהרים בתשובה ומתנענעים על קדשי בני ישראל, מה ושם התאגדו אנדות
 לשמור שבת בהלכתו, ללמוד עברית, בוועטשאללען התאספו לאסיפה גדולה לחוק הדת,

כללו של דבר „אלו ואלו בודאי מודים“ שהם יהודים ואת האלהים המה יראים, והפצים להיות מקיימי מצות בישראל, — והשמועה הזאת איננה קלוטה מן האויר וכרותא בעלמא, אך מכוררת ומקוימת על ידי כתבי העתים זה זמן זמנים טובא, זה מכבר אישתעו לי נחותי ימא דהמבורג ושטעטטין כי מן הוא, אבל לא האמת למשמע אזני עד אשר ראיתי ונוכחתי כי שמועות אלה ערוכות בפי כל עד שאין להטיל ספק באמתתן. —

מי יתן לנו מחטטי שכבי לגרר העשבים שעלו בלחיי חלוצי ההשכלה הברלינית לפני מאה שנה? מי יגרר עצמותיהם על מטה של חבלים ויגלה עפר מעיניהם ויראו כי תקותם מפח נפש? — הם חשבו כי בעוד חמשים שנה לא יזכר שם ישראל ותורה ומצוות מאן דכר שמיחה, ועתה בברלין מקדש ההשכלה יתקנו מקואות, האין זאת חזון נפלא? — באתרא דרעיא כולבא תלי קולתיה תמן מארי דביתא תלי זויגיה? — בעוד אשר לפני מאה שנה ישבה בנסת ישראל באשכנז ומקוננת „בני יצאוני ואינם“ הנה עתה בדור התיליפונים והאלקטרי בת קול מנהמת ואומרת „השיבו ד' אליך ונשובה“ — חזיון נפלא קדוש ונורא מאד. —

ישלו נעליכם מעל רגליכם אתם הקוראים מפני קדושת רעיון „נצח ישראל“, הביטו וראו את האור הגנוז במאמר חזיל „יעקב אבינו לא מת“, — זאת אשר נקרא אנחנו הרואים בעיני בשר — תכלית חבליה וההפסד והכליון-זאת הוא ראשית צמיחה ושנינוג לברואה חדשה, ומעשה אחינו שבאשכנז תהי לנו איפה אות ומופת, ונס להתנוסס מפני קושט סלה. —

לולי הייתי שליפא חד מסאני בעת נתאמת אצלי מעשה אחינו שבאשכנז כי אז אירע לי ההוא עובדא גופיה דאספסיינוס קיסר, כי השמועה הזאת באמת תדשן עצם, אולם להרים מכשול זה לא היה נחוץ לי דוקא לבקש אינש דלא מיתבא דעתאי מיניה אך די היה לי לשים עין בוחנת על מעמד אחינו בנאליציה במה שנוגע להיהדות, ודי בזה להביא עלי רוח נבאה אשר תיבש גרם, — בעת שנראה את אחינו באשכנז מתנשאים מעט ועולים מעלה, הנה בארצנו שוקעים ויורדים מטה מטה, כל הכתות שבאומה, הנכירים והעשירים, בעלי הבתים, תלמידי החכמים, הסופרים, הצעירים, החרדים והוראים, כל אלה האברים של בת אומתנו כמו קפואים המה מקור, מדולדלים המה ולא יעשו פעולתם, מתנונים והולכים וממעטים את דמותו ושופריה דיעקב אבינו, — ננסה נא לשים עין בוחנת עליהם, נוציאם אלינו ונרעה אותם; —

עתה באתי בסבך ולא אדע לשית עצות בנפשי, עומדים לפני כתות כתות וחבורות חבורות אשר לכלם בשמות קראתי להעבירם תחת שבט בקורת, ולא אדע מי בראש? — הן בני ישראל בזמננו מקפידים מאד על כבוד מדומה, וכל אחד יתפאר כי אך לו יאתה יקר וכבוד, — אך: פוק וחזי מה עמא דבר, הן כלם כאחד יתנו יקר וגדולה וכבוד לגביר ועשיר, בכל מקום אך הוא ראשון ואין ראשית לראשית, אעשה גם אנכי כמוהם, — ובכן: — התכבדו מכובדים: — יעמוד הגביר הטפסר המאור הגדול לממשלת הזהב והכסף, תרשיש שוהם וישפה וכו', . . . היושב בעיר פלוני: —

הוא נולד ונתחנך על ברכי הדור הישן, יש בו גם טעם וריח תורה ויראה, מאכלו ומשקהו הוא על טהרת הקודש, בחגורתו אשר במתניו ובנעלו אשר בהגלו הוא יהודי פשוט, ככל היראים והחרדים, הוא יתן כבוד לתורה, ואת קדושי ישראל יעריץ, יקח מלמדים לבניו ללמדם תורה ומצות, אבל הן גביר הוא ובניו בני גבירים ולכן כשר הדבר לפניו לקחת גם מורה אשר ילמדם קרוא וכתוב אשכנזית ופולנית, ומה

יגלה אך
ל, וגם לא
איציקליך
אבי גדול,
כי תבל
דיך קטן
— ואם
עוד נגע
זה הוא
— חותם
מו בזה
דא? מן
גזי אך
יקרה
ל שחל
יעשה
בירים,
שרים
—
ש לו
עמו
וכי
ונעת
יעשן
או
בניו
י-
דור
שין
אה
דדי
שר
ית
לו
שי
ה
ת
ל

בכך אם יתענו על מליצות וחזונות שיללעך ונאטדע? — ושפת קדשינו? האם לא ילמדו
 אלה בני היצחק שפת נביאי האמת והצדק? ואיה איפה ולמדו? יחשבו כי נחוץ הוא
 לקחת לקח מפי מורה שפת קודש מסין הירוע והצעיר יעשה חיל, ויחה מחנות מאפי
 ומטאלענסקי ודכותהון, והוצא לנו מזה גלוי וידוע לכל מבין — הנביר הזה כשהוא
 לעצמו כשהוא יושב סרוח על כסאו ומעביר ידיו על חלקת בטנה או בין הני דרי
 היוררתא שבזקנה, יאמר בלבו, כי יצא ידיו חובתו נגד אביו שבשמים במדה מרובה —
 הוא יתפאר כי הוא „קומה שלימה“ כי הוא „תבנית איש תם“ החקוקה בכסא כבוד
 של היהדות, וכי בטח בלתי כל ספק שיי עולמות ערוכים ומסודרים לו בעת אשר
 הזבים יעביר ולבנים ילבשו, — ואנחנו? — אנחנו אחרי אשר נחוי קידה קמי, דרב
 הונא“ נלחוש לו באזנו כי השיי עולמות עוד אצלנו מוטלים בספק, ופן ואולי תבאנה
 תחתיהם „שיתין פולסי הנורא“, — כי באמת הוא בעצמו ישלח מגל לשית קציר
 לתורתן ויראתן של בניו, כל עוד שאיננו ערום ביראה לבנות בית נאמן בישראל גם
 עבור בניו אחריו, — האלפים והרבבות של אדיר אדירנו זה ערוכים ושמודים לכל
 היותר בעוד יובל שנים עבור „פולנים בני דת משה“ לכל דבריהם, ובכך עד צדק
 ישוב משפט, כי בעוד שאחינו באשכנז מתנשאים מעט, הנה אחינו שבגאליצא
 שוקעים ויורדים; —

נרכין ראשינו מעט למטה, נשפיל לראות לבחון ולבדוק דרכי החיים ההונאיים
 של „בעלי הבתים“ בארצנו, — במובן המלה הזאת נבין מפלגה גדולה שבאומה שטמוצעת
 בחומר בין עשירות ועניות, וברוח, בין גסות השכל לדעת שלמה, בני המפלגה הזאת
 הנם לפעמים גם בעלי דוגמאופין, ולפעמים גם ארבעה פנים לאחד, כי נוכל לפגוש
 איש שבצביונו המיוחד לו הוא בעל בית, ומצד אחד, או גם מצדו צדדים הוא גם
 תלמוד חכם, סופר מהיר, ירא וחרד, משכיל או מתמשכל, ציוני, לאומי, אך כל אלו
 המה כיוצאים מן הכלל הגדול, ועל החלקים האלו אדבר בפרקים המיוחדים לכל אחד
 כאשר הודעתי למעלה, לכל אבוא לידו עירוב פרשיות, ולכל יבוא אחד מחופתו של
 חברה, — ועתה אדבר אך על אלה שמוניטין שלהם הוא, כאשר אמרתי, „גסות וברות“
 מצד אחד, „ופקחות ורדיעה“ מצד שני, ולאשר הם רוב אישי האומה, לכן אאריך
 בהם קצת: —

בני המפלגה הזאת לא הראו מאז פעלם והדרם על האומה במקצועות תורה
 ויראה אשר נוכל להרימם על נס, אך לעומת זה היו רמים ונשאים מימי עולם במדות
 חמדות, כמו תמימות ואמונה בגדוליהם ומאשריהם, הסתפקות וסבלנות, תום וצניעות,
 קדושת חיי המשפחה, והרחקת כל חמדת בשרים, — כל חוקרו ופילוסופי עם ועם
 מדורות ימי הבינים, עם כל שנאתם לישראל, עם כל אכזריותם ועוללם עלילות ברשע
 על דוניה וסחופה זו הנו כסתר לבבם, ולפעמים גם בגלוי, יראת הרוסמות גם להסדרנות
 הנמוכות שבאומה, בעל כרחם הוכרחו להודות כי תחת אלו הלבושים המנאליים, תחת
 עמי הארצות כי יקחו מוסר וילמדו מדותיהם, גם הנסים והריקנים שבנו אשר התגללו
 כל ששת ימי המעשה בכפרים למכור להאכרים מחטים ומפתורים ועוד דברים יקרי
 ערך כאלו, והאכרים מרטו בחרפה זקנם ומאותיהם, חיו חיי צער וישכרו רעבונם בתפוחי
 אדמה וחציר כל ששת הימים, ישנו על הארץ, ומה נהדר היה מראיהם בימי שבת
 ומועד, — בוא נא אתי אתה המשכיל החדש הנאות, אתה המלעיג על בני הדור הישן,
 בוא נא, והבטת צר מעון הדל הזה, בשבתו על שלחנו בליל השבת, — הבט נא, אם

בעל נפש אתה על המנוחה השאננה, על שלות השקט ובטחה השוכנת על בכור הלים הזה, איך יתענג על הנרות הכהים שהדליקה לו תמתו לכבוד היום בעל שני המאורות הגדולים, הוא יאכל וישתה, וגם הנפש תמלא הרגשות עדינות ותשתפכנה בשיר נקול תודה, ובזמירות יריע, האם לא תראה בזה אידעאל מרום ונשגב? עינים לך ולא תראה איך מלאכי השלום יסוככו עליו ויאמרו לו, "וסר עונך וחטאתם תכופר?" — אזנים לך ולא תשמע איך כל קורות ביתו וכותליו ישירו שירה חדשה, "הללויה", —? כרע על ברכך אתה מלאך רע המשטין והלועג להרור הישן ובעל כרחך ענה, "אמן" וביום השבת? יום המנוחה והמרגעה, כמה בלו אלו הפשוטים כל היום? האם שתו לשכרה ההתהוללו בהחובות? קראו למחלמות? רדפו ענבים וזמה? ככל המון העם מכל עמי הארץ, בבוקר היו בבתי כנסיות לתפלה, בצהריים בבית המדרש לשמוע מפי המגיד הומש, עין יעקב, מדרש, אחרי הצהריים התאספו לומר תהלים, לפנות ערב להתפלל, במלה אחת, כל היום היה אך שלשלת ארוכה של תורה ומעשים טובים אף להפשוטים בתכלית הפשיטות, קל וחומר להבינונים שבחם, בן בנו של קל וחומר להטובים שבחם, — וההסתפקות? זו המדה החמורה מולדת האמונה המהורה והצרופה, האם לא היתה נחלת העם בלו? הא לחמא עניא די אכלו במנוחת הלב ובשלות הנפש, האם לא שבעו רצון יותר מבשרא וכורא שאנו אוכלים היום ברנזה ובדאנה? הם טחנו ברחיים גושקרא וקמחא דשערי וירשו גן עדן בחויהם כי היו בריאים כאלונים, ואנו אוכלים פטומות מסלת שבסלת מנופה בשלש עשרה נפות ויורשים גיהנם בחיינה כי תכפו עלינו חולשות ומיחושים לאין ספורות, בלי ביתם ותשמישם היו פשוטי כלי עץ והתקיימו ימים ושנים, לא כאותן שכיות החמדה המרהיבים עין בשלל צבעיהם ותוכם נחר ובזמן קצר תהיינה למסוס נוסס, או תשלוט בהם עינא בישא כי יעבור עליהם פרוסתקא דמלכותא וימכרם בפומבי בעבור שבעל הבית חיוב בתשלומי מדה בלו והלך! — נבחון נא דרכם בתורת המוסר והצניעות, בקדושת חיו המשפחה, — כל יודע האמת אפילו הוא מתכוין למרוד בה לא יוכל להתעקש כל כך מלהורות בפה מלא כי מצבם במדות הללו היו נעלים ונשגבים, כל יתומה עזובה, כל אמה עבירה, עמדה בנסיון והגינה על כבוד תומתה בעצה ונבירה יותר ויותר מבנות בוטחות מהזמן החדש שהריתו ציקי קדרה של ההשכלה החדשה, — יש ויש אתי ראיות ומעשיות שהיו ומאורעות שאירעו בכל דור ודור, מכמה אסתרות שעמדו בפני כמה וכמה אחשוורושים, מכמה יהודיות שעמדו בפני כמה וכמה אליפורנים, אך אטו כי רוכלא אחשוב ואזיל? בפה מלא נוכל לאמר כי כנסת ישראל שוכנת חנוי הנעטהע בכל דורות ומי הבינים היתה כלה נאה וחסידה, צנועה במעשיה, וקדושה במדותיה, וכה היה עולם היהדות מתגלגל והולך עד בוא תקופת האויריים החפשיים, — ומאשר הביכים עלינו מעשי הדורות הנל לכן נחקור לדעת גם סבתן, — כי לכאורה קשה מי עשה להם את כל הנפש הזאת? האם לא השתרר או יצרא דעבירה? האם נקרו את עיניו? כלום משא פנים יש בדבר? אך זאת היתה להם מהבנעם ושמעם לקול מורים אשר ערכו לפניהם חיים מסודרים על טהרת הנפש לרוח תורת ה' אשי ורכינא, הסייגים והגדרים והגזרות לנזרות הרנינו את יצרם הטוב על יצרם הרע, ובגדר טבעי היו כתולדות מחויבות כי נטעו ושורשו בקרבם ובדמי עורקיהם ובמה עצמותיהם כל מדה נכונה שהוא תפארת לעושיה, — דור דור ודורשו עמלו טרחו ויגעו לטעת בלב העם ההשקפה האמתית על העולם ועל החיים שהם כפרודור המכשיר להכנס לטרקלין, ובה העילו לעקור ולשרש ולפשט העקמומיות שבלב ולהמית את, "החיה הרעה" שבאדם ולאמר, "גירא בעינא דשטנא",

האם לא ילמדו
כי נהיץ הוא
מחנות מאפי
זה הנה כשהוא
בין הני דרי
זה מרובה, —
בכסא כבוד
ל בעת אשר
קמי, דרב
אולי תבאנה
לשית קצור
בישראל גם
ומורים לכל
על צדק
שבמאליציא

הרוחניים
שממוצעת
לנה הזאת
ל לפגוש
הוא גם
כל אלו
לכל אחד
שתו של
ובורות?
אארך

תורה
במדות
צנועות,
גם ועם
ברשע
זדרנות
תחת
און
גוללו
יקרי
נפוחי
שבת
ישן
אם

הבונה

לקדש בעשר קדושות את תורת המוסר והמדות ולהרוממה למדרגה נכחה של "קדש עצמך במותר לך" לרובא עושק וגזל, נכב הצוח ונאף, וכה חוקשורו והוטבעו בקרבם כל המדות המשובחות להיות ישראל ואזריותא חה, — אותה החידה הסתומה, "חידת החיים והבריאה" שהטיחו עליה ראשם בכותל הפילוסופים שבכל דור ודור, מבלעם בן בעור עד הפראפעססאר העליטיש, ממצרים ועד הנה, ונסרחה חכמתם מלפתרה, ועוד הוסיפו עליה סביבות וסתומות לאין שיעור וערך, — יבואו נא אל הנעטקה העברית וושיטו להם את הפתרון בקנה, ישאלו נא לתיוגק של בית רבן "פסוק לי פסוקיך" ויאמר להם המשלש בכתובים, "סוף דבר הכל נשמע" או יפתור להם את חלומם ממשנתו של בית רבי, "העולם הזה הומה לפרוודור" — ואין כאן לא חידות ולא פלואות, והכל אמת ויציב, והכל פשוט ומכואר, — סדרי היים כאלו היו לנו כאמור למעלה עד תקופת "השכלה הברלינית" בשבע שמות שיש לה, חופשי, התקדמות, השכלה, קולטורא, וכו', לרגליה באה אנדרלמוסיא לעולם היהדות ובלבלה את הסדרים הישנים וחדשה נהיתה בארץ: — — — הדרן עלך סדר קדשים, — הדרן עלך סדר טהרות — ועתה נתחיל לפדש סדר נויקין —

בבואי עתה לתאר סדרי החיים שנתחדשו ובאו לרגלי ההשכלה החדשה בעולם היהדות בארצנו, בחיי המפלגה הגיל, כמעט הפו ידו, והלבלר שבו רגיש מעין ליאות ועיפות, כי המלאכה מרובה, — אראה לפני עולם מלא שגיאות וחסרונות, ואי איפשר לפורטם כי רבים הם, אם אמרתי אספרם כמו, אחת לאחת, כי או יצא לי "על חטא שחטאנו" גדול ונורא מרגיו נפשות, ולא במהדורא אחת, אך בתמניא אפי, ולא באפי זוטרא, אך באפי רברבי, — אולם באהבתי הנאמנה אכסה ואאפיל בטליתי עליהם, ואך באנחת לבי וכרמע עיני אנלה טפח מענשן של מדות ושל עריות, שנראות בצורות בולטות בימינו בארצנו, —

התמימות, והאמונה בגדולי העם ומאשריו, לא אך כי ירדו ממדרגתם בדורות הקודמים, אך אפסו בתכלית האפסיה, — כל איש חכם בעיניו, כל אחד יחמוד לצון לה ילעני בפה מלא על תהלוכות הדור הישן וסדרי חייהם, — רוחות חפשויות צררו אותם בכנפיהם, וכל אחד יביט בעין חשד ובקורת על מעשה הגדול ממנו, כל אחד הוא כמה בפני עצמו, "ואניות" מגולתו, — לא אך בכרבים ועיירות הגדולות אך גם בערים הקטנות לא נוכל עתה לצייר את היהודים השוכנים שמה בלור, "עדה" או "צבור", — כי באמת כלם המה אך פירורים, חלקים קטנים ומפורדים, קיבוץ של טפוסים וגוונים שונים בתכלית שינוי, פרוצופיהם ודעותיהם שונות, ועל פיהם ושכלם הם, יחנכו ויגדלו את הבנים והבנות, מי ירכין ראשו לשמוע תוכחת הגדול ממנו? הוא יעפר בעפר לעמתו, ישפוך עליו קיתון של בוז ושאט נפש, — ולכן בבוא איזה עבודה ציבורית הנוגעת לעניני יהדות, בן ירבו וכן יפרוצו דעות מדעות שונות, וממילא מובן שכל אחד יעמוד על דעתו כחומה בצורה, ובהכרח תצא אש המחלוקת עם כל הכתות של מלאכי חבלה שלה, כל תקלה וכל קטטה, כל מיני פורעניות ושנאת חנם, והקהלה פרועה לשמצה, שוממה ומשועממת, ... — ומי כסיל ולא יבין את זאת, כי אך יד "הפקחות היתרה" אשר לקחה מקום "התמימות" וה"אמונה במי שגדול ממנו" היתה בכל אלה? — אין אויטאריטאט, אין תל תלפיות שהכל יהיו פונים אליו, ולכן תחת לבנות ולנטוע, לשכלל ולהרהר, לאדר ולחזק, הנה והרפו את הבנוי, ויעקרו את הנטוע מכבר, ניזיל לאידך ניסא, לסדרי החיים הביתיים הנפשיים כי גם הם שלובים וקשורים בחיים הרוחניים כשלהבת הקשורה בגחלת, — הוי! מה נחזה בשולמית? איפה הם המדות

החמודות, סבלנות והסתפקות? — הפורנות והמאדעס בנות הלוקסוס תשתרנה בעצם תקפן ומכלין מטונם של ישראל, — החנונים והחנוניות העומדים בחנותם ומיחלים לאיזה קונה בפרוטה ובשוה פרוטה, בואו נא אל ביתם, שם שכיות החמדה, עליות משחים ביששה, מעשה צעצועים ושעשועים — תגרו סימטי שפרנסתם תלויה בנס כמס ומסך שבלוחות, הנה הם ונשיהם בניהם ובנותיהם הוד והדר ילבשו כבני פחות ומגנים, כלם משכצים זהב, כלם מנוהצים, מה זאת? האם המלאך הממונה על הפרנסה נהיה לותרן כל כך עד שישפיע להם גם מותרות ולוקסוס? אדרבה, הוא ימוד לרובם ככולם באיפת רוזן ועומה, אך הלא הם חיים בדוח, "ההמצאות החדשות", ובכך המציאו חכמי הכלכלה והאקונומיה גואל ומושיע להנות בו בני אדם, המושיע הזה הלא הוא השם בן ג' אותיות ו"שטר" שמו, הוא זרועם לבקרים, אף ישועתם בעת צרה, — פלוני בן פלוני דחיקא ליה שעתא, ביתו ריקן כמשמעו, האמנם יש מעט שכיות חמדה, יש גם טפסיות לדרוך עליהם כרגל גאווה, יש גם בן יניק וחכים בבית הנימנאזיום ועוד אחת מעט היר: יתקרי, ומטילא יצבור כעפר כסף, יש גם בת בוגרת שוכתה לדבר פולנית לא כיהודיה אך כפולנית ממש הרק היטיב, ובלי ספק תיהוי בתולתא דא לגבר היתצבין כלומר: לדאקטאר, — אבל כל אלה לא יועילו ביום עברה, לעת עתה הוא מתמוטט ומתהדרל — אבל אין בכך כלום, גואלו חי, נחוץ מאד להתאמץ בכל מאמצי כח, ביד חזקה ובחמה שפוכה ולהיות עשיר, — הרו דיו, והרו קולמוס, גם פריטות אחדות מצויות לקנות שטר, וישראל נושע תשועת עולמים: ומה בכך, אם המלוה תורם תרומתו את חלבו ממנו, לא איכפת ליה ולא מירי מה שהסרסור מברך ובוצע, כי סוף כל סוף ישאירו גם לו מנה יפה, — ואם ישאל השואל, מה יעשה אותו האיש בבוא יומא דפורענותא, והשטר שכלו לו חדשיו מפרנס לצאת? אף אתה אמר לו כי היא שאלת התם שלא ימצא ידיו ורגליו בעולם העשירה, כי הוא מדלג על הקץ, ולמשל אם שטרותיו מונחים בלבוב, יפשפש וימצא סרסור שמצודתו פרוסה בקראקא, ושטרותיו נעוצין סופן בתחלתן, ותחלתן בסופן, ... וכה יכוין פניו פעם למורה, פעם למערב, גם יצפין, גם ידרים, וחוזר חלילה, ... וכן יהיה תמיד ממחשבו קצין ולומד סדר ומנים, וטוב מאד, ומטילא טובן כי בביתו הכל ערוך ומסודר כאחד מן הננידים ביד רחבה ומלאה, לבל יבואו חלילה המלוים והסרסורים לידי חלומות רעים והרהורים רעים, וכן כך וכך יחלפו ימים ושנים, עידן ועידנים, ... האין זאת חיים נעימים וטובים יותר ויותר מחיי אבותיו שאכלו מלוחים, ושחו לעפר ראשם וישבו בחבוק ידים בין תנור וכירים? האף אין זאת?? — ... ומה יהיה קץ כל הקצין האלו? אימא סיפא? , השלשלאות של שקר ותרמית מרמה ותחבולה ישאותו האיש תלוי בהם ינתקו והוא יפול בנופלים, ונפורו עצמותיו לפי שאול, ממלוא המובן שיבינו כל הקוראים, הנושים באים לקחת, ושלוחי בית דין יוצאים, ומושיבים אותו בכופה וכזי, ובביתו צרה על צרה, הנה על הנה, הבת הבוגרת שדברה פולנית בוכה ומיללת בלשון יהודית, ופרח הדאקטאר אומלל, — יש גם שוטים שמתאמרים לבעלי הרגשה שמוכים ומככים על הנופל הזה, ויספרו לו הוי ארון, והוי הודו; שוטים שבעולם! הוא לא נפל, אדרבה, הוא ישב בשפל, אך לא ביקש לישב בשלוח וקפץ ונעץ צפרניו במותל לטפס ולעלות למקום שהוא אינו מכיר את מקומו ואין מקומו מכיר אותו, — סיפא לא קשיא, אך רישא קשיא???

העברתי לפני הקוראים תמונה מהנפילים אשר בארץ מאחינו בני ישראל, והתמונה הזאת איננה יחידה ומקרית, אך היא תמידית וכוללת בתוכה כמה אלפים נשמות ישראל הבונה חוברת א

ה של קדש
עו בקרבם כל
"חירת החיים
עם בן בעור
ועוד הוסיפו
ויושימו להם
ויאמר להם
תו של בית
והכל אמת
עד תקופת
לסורא, וכי,
ישה נחיתה
עתה נתחיל

ישה בעולם
זעין ליאות
ואי איפשר
"על חטא
גלא באפי
גי עליהם,
ות בצנורות

בדורות
מוד לצין
יות צררו
כל אחד
ג אך גם
נדה" או
ל טפוסים
בלם הם,
זוא יעפר
ציבורית
בן שכל
נות של
והקהלה
אך יד
היתה
לבנות
מכבר,
בחיים
המדות

הבונה

את הגלויים לנו, ואת שאינם גלויים לנו, ועתידים להגלות סחר או לאחר זמן, מהם בעלמא דאיתגליא, ומהם בעלמא דאיתכסיא, — ומה יוצא לנו מזה? צרות לבות האמללים ושברי בלים האלו, שנאתם וקנאתם יעברו כל גבול, ויהיו כעין תסיסה להוליד לכמה מהם שירדן רוחין ולילין, כי המה הווים וחולמים דעות סוציאליסטיות, ניהוליסטיות אנארכיסטיות, סרדות ובעיטה במלכותא דארעא ובמלכותא דרקיעא... כמה מהם יתחזקו להחזיק מעמד כי אכף עליהם פיהם, ונקל להם כל שר ומרמה, כל עושק וזדון, כל עולה ורציחה שבעולם, ויעלו אבק בעיני עמי הארץ השונאים את כנסת ישראל אף כשהיא מקושטת במדות טובות, קיו כשהיא מטונפת מחטאות ואשמות כאלו, — זאת היא „ההשכלה האירופאית“ ואלו ולדותיה, הפורנות והמאדעס, המותרות והלוקסוס, — וזה פריה: —

ונשאר לנו איפה לדרוש עוד ולקרות פסוקים אחרים בפרשת עריותי... איך? כום היגונים לאט... הרפי מעט... לבאורה קשה לי מאד לראות ידו מלוכלכות ומוזהמות ואצבעותי שפלו לכתוב הברים שהם הרפת הקולמוס והנייה, אולם הנני אנוס על פי הדבור שדברתי למעלה מדורות הקודמים שבהם מצאתי נדר ערוה ומצאתי קדושה, ולכן אתמרר מאד על כהנת זו שנהפכה לפונדקית, — זו כבודה בת מלך איכה היתה לזונה ושפחה הרופה ומפוחמת? לפנים בלה נאה וחסידה, ועתה הומיה וסוררת? לפנים יפה בלבנה במלואה, מקושטת בכל המדות המשובחות שמנו בה חכמים, ועתה „פנימת הלבנה“ ומשובה נצחת? — מה נאמנו דברי חזיל „אומה זו משולה לכוכבים ומשולה לעפר“, —

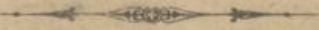
בלעם בן בעור, האנטיסעמיט הראשון לבריאת עולם, נסמית עינו מרוב קנאה בראותו כבוד קדושת האומה „בחיי המדינה“, „ובחיי המשפחה“, לאמר: הם שמרו מאד את החוק „שלי שלי ושלך שלך“ בין בדיני טמנות, בין בדיני נפשות... ככל אנטיסעמיטיותו הוכרח זה הפילוסוף שבפילוסופים לשבח ולפאר ולרומם ולאמר „מה טובו אהליך יעקב“ אשר לפי מאמרו אמר זה בראותו שאין פתחיהן מכוונים אלו כנגד אלו, — ועל קדושתם בחיי המשפחה אמר „אלהיהם של אלו שונא ומה הוא“, משפט חרוץ והגיון נשגב על מצב האומה כענין זה, — ועתה? איך לוקנותה שכוישה את ילדותה? בנות ישראל שחצניות הן ומתמכרות לקלון ותועבה, וחזון נפרץ הוא לראות בתולות ופגניות מיניקות מן העבריות, — ומה נאמר עוד לכרכים ועיירות שבהן פתוחים לרוחה בתי תורפה ורוב היושבות בהם הן הנה היו לבנות ישראל ומה נדבר על אלה שמחזיקים בתי תורפה כאלו וקונים ומוכרים וסוחרים בנפשות הפורחות האלו, כדי שינקו ממקום הטנופת, כי זה עיקר פגנתם ומה נצטרק אם כמה וכמה ממחזיקי בתי מרוח ואכסניות מחזיקים אלו הסחוחות שיש בהן רוח חיים להנות האושפיון שלהם, והמשרתים שואלים את האורחים, „כמה תסעוד היום?... וכמה קולמוסים נשתברו בכל כתבי העתים הצועקים מרה כי רוב הסוחרים בסחורה הזאת ומוכרים אותה לכרכי הים לבראזיליא וארגנטינא, הם בני ישראל ורוב הסחורה הנמכרת מהבא להתם, הם בנות ישראל מערים הקטנות שבפולין וגאליציא, עד כי בריאדעזשעניירא ובווענאס איירעס כבר נודעת הסחורה הזאת בשם (dona pelaca) שם תפארת להמדינה שמנדלת פירות טובות כאלו, ויש שמה סוכנים ורואי חשבון כמו לכל בתי מסחר הגדולים, — והאם לא נראה כי פשתה המספחה אף בערים הקטנות שבקטנות, הבנות יוצאות פרועות וזקופות, נוהגות קלות ראש שבהכרח מרגלת אותן לערוה ברב או במעט, מביטות על אבותיהן בעין זעם בחפצם לכבוש את רוח הדרור שבקרבן, ורעתיהן הקלה מעבורות

אותן על דעת אבותיהן, הכל חפשי, הכל מותר, הכל שרוי, אין כאן לא רגש בושה, ולא רגש צניעות, — אוקיינוס של דמעות כבר נשפך מעיני האבות התמימים והאמות התמימות מהם בסתר ומהם בגלוי, הללו בוכים והללו בוכות, על הכנות השחצניות ההולכות נתיבות עקלקלות, ומיטות חרפת עולם עליהם ועל משפחתם, הבנים יאכלו בוסר ושני האבות תקחינה, ועולם „המדות“ של היהדות שמם ומשועמם. . . . —

ובמי האשם תלוי? — מי הביא את בת אומתינו למצב נורא כזה? גם בזה נראה יד ההשכלה החדשה אשר רבים מבני ישראל זנו אחריה, ובפרט בדור האחרון אשר סופריה השריצו למאות ולאלפים סיפורים ורמנים מלאים ענבים וזמה, וכתבי עתים וימים, שבועיים, חדשיים, שנתיים, כלם מכונים את פניהם כלפי העם להשכילם ולהרחיחם ברוח האיירופאי, וכלם מנבלים את פיהם בנאוה וכזו לדבר עתק ולעפר בעפר על כל הגדול בתורה וביראת חטא, אין אף הגה קל ולחש קטן בכל „האין סוף“ של הספרות הזאת להזכיר את הקורא כי נחויך ודרוש הוא גם „ליראה את השם הנכבד והנורא“, ואין בית אשר לא יהיו שם קוראים וקוראות הרברים האלו, וסופרי ההשכלה הזאת חשו גם לתקנתן של בנות ישראל העניות והיושבות בשפל שעפי רוב אינן נזקקות לשום לשון כי אם לשפת יהודית המדוברת שנקראת „זשארנון“ ויצרו ובראו מתורגמנין וסופרים זארגאניסטים, למען תוכלנה גם השפחות שבבית, המבשלות לדעת מה היא, ומה חייה, ומה הזמן דורש ממנה? — והן המה הן לבני ישראל בדבר פעור, להכניס בהם ארם, לעורר בהם התאוות הנמכות והסוסיות, להוסיף נכורה לאל זר שיש בלבו של ארם, ולחדש בהם את הוזהמא שפסקה מהם בעמדם על הר סיני, — יש ויש עוד סבות ועלות המרוכות בעקב סבות אחרות כאופן בתוך האופן, ולא פה המקום לפורטן, חפצתי אך להראותכם את האמת המרה כי גברה מאד בקרבנו „שחיתות המדות“ — ואנחנו יורדים מטה תחת אשר היה עלינו לעלות מעלה.

בבקשה מכס רבותי הקוראים: הן אמרתי לדבר עוד על התיח שבחורה על הסופרים, ועל הצעירים, הציונים והלאומיים, ויש בזה בר נרחב לברר כמה וכמה שאלות המנסרות ברקיע היהדות בזמנינו — אך צר לי מאד כי החיקא לי שעתא ואי איפשר לי לכתוב דברים בכנות הלב, כי אנכי הכותב אינני סופר שספרותו אומנותו או התפארותו כי הנני יהודי פשוט וישב עיר קטנה, וכרוב אחי בני עמי הנני סוחר ואחי ננוע כל היום לבקש טרף ופרנסה, וכדרך התגרים הנני מוקף בחבילי טרדין ואך לפרקים הנני לבלר יוצא בקולמוסו, ולכן אתכם הסליחה, הן פרעתי לכם החצי או פחות מחצי אייך בימים הבאים אשלם את הניח במוטב.

נעמרוב, סוף אדר תרס"ג. בן יעקב

(ב"ה) שנוי השם.

רב הונא בשם בר קפרא אמר, בזכות די דברים נאלו ישראל מסצרים, שלא שנו את שמם וכו', ראובן ושמעון נחתין, ראובן ושמעון סלקין, [מדרש רבה ויקרא ל"ב, שיר השירים י"א.]

עד כמה סלפה ההשכלה המזויפה את ארחה בימינו אלה, ותבחר לה דרך עקלתון בכל דברי רואים אנחנו גם בזה, והוא „שנוי השם“ מחלה רעה ומשכלת כזאת, פרצה בימינו אלה במדה

זר זמן, מהם צרות לבות זיסה להוליד גיהוליסטיות מהם יתחזקו ק ודרין, כל ישראל אף ולו, — זאת לוקסוס, —

ג. . . אוי: מלוכלכות הנני אנוס זה ומצאתי זה בת מלך זה הומיה, בה חכמים, זו משולה

רוב קנאה הם שמרו . . . בכל אמר „מה אלו כנגד „משפט יישה את יא לראות זן פתוחים נדבר על האלו, כרי זויקי בתי שלחם, נשתברו ה לכרבי תם, הם בוענאסר שמנדלת לים, — פרועות שות על עעכירות